

ویژه فرهنگ و معارف رضوی
| سال دوم | ویژه نامه ۳۱۰ |

تفسیر / آیت الله سید احمد علم الهدی

بشارت های قرآن
به وجود اقدس
امام زمان

۲

پژوهشکده بین المللی امام رضا (ع) فراخوان داد
نخستین رویداد علمی
«اربعین پژوهی»

۴

پروفسور «لکنهاوزن» در نشست «زیارت در الهیات تطبیقی»:
ولایت، مفهومی مهم در زیارت
شیعیان است

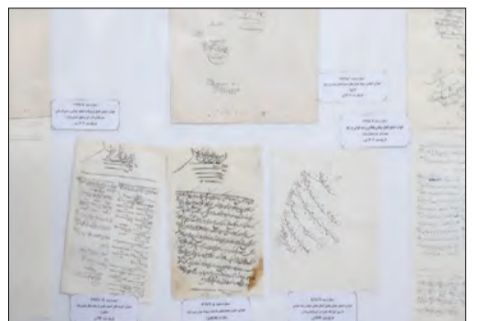
۲

استاد دانشگاه باقر العلوم (ع) مطرح کرد

زیارت اربعین؛ تنظیم کننده روابط
سیاسی و اجتماعی شیعیان

۳

گنجینه

رونمایی از قدیمی ترین اسناد
سوگواره حسینی در
حرم مطهر رضوی

در یکصد و سی و ششمین برنامه سه شنبه های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، قدیمی ترین اسناد برگزار زیارت امام حسین (ع) در حرم مطهر امام رضا (ع) رونمایی شد. زهرا فاطمی مقدم، مسئول امور ارزشیابی و پیش آرشو اداره اسناد آستان قدس رضوی در این مراسم، با اشاره به محتوای این اسناد، قدیمی ترین خبر در مورد عاشورا از میان این اسناد را متعلق به سال ۱۰۱۱ هجری قمری در دوره صفویه عنوان کرد که طی آن به تعطیلی حمام آنچه از موقوفات آستان قدس رضوی و تعطیلی دکانها، مکتبخانه حرم و سایر فعالیت های جاری و عادی در روز عاشورا اشاره شده است. فاطمی مقدم سیاه پویشی گنبد طلای حرم مطهر رضوی و گلدسته ها، مفروش کردن رواق ها و محل روضه خوانی برای مرثیه سرایی حضرت اباعبدالله الحسین (ع) و مراسم نخل بندی را از جمله آداب این ایام برشمرد که در این اسناد بدان اشاره شده است. وی اجرای مراسم آیینی مذهبی در قالب روضه خوانی، سینه زنی، خطبه خوانی و شمع گردانی در صحن عتیق (انقلاب) در شب عاشورا، حضور دسته جات عزاداری در حرم رضوی و نیز حمل وسایل و نمادهای گوناگون را دیگر شیوه های عزاداری در این ایام برشمرد که در اسناد به آن اشاره شده است.

رقیه توسلی |
دفعه چهارم است که
کارتش را می دهد به دستگاه و موجودی
می گیرد. ماسکش را با عصبانیت از
صورتش می کشد و نوب دستش له می کند.
خانم مانتو سورمه ای که پشت سرش
ایستاده، می پرسد: ببخشید من عجله دارم.
کارتون تمام شد؟ ... از جلو عابر بانک می رود
کنار اما قدمی آن طرف تر می چاله می شود توی
خودش و شروع می کند به اشک ریختن.
صحنه ناگوار نیست. می رویم سمتش ... ما
را که اطرافش می بیند، کارتش را می گیرد
بالا و می گوید: صبح تا شب جان میدارم

خواهد گذشت

رئیس بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی:

امام رضا علیه السلام الگوی گفتمان هوشمندانه و اثربخش است

۲

آستان قدس رضوی در ۱۰ منطقه مرزی موکب برپا می کند

افتخار میزبانی از زائران اربعین

۲

ایمان چینی - عکس رضوی

منبر مجازی

سفر بیداری

حجت الاسلام پناهیان | سفر اربعین، سفر به زمان حال و حتی آینده است. کسانی که در این سفر زیارتی حضور پیدا می کنند، فقط با تاریخ مواجه نمی شوند. با یک پدیده پویا و دارای حیات و به روز مواجه می شوند... انسان قلباً و روحاً مترغ می شود... حالت انتظاری برای یک آینده بزرگ در او ایجاد می شود.

ما باید در زندگی خودمان یک برنامه ریزی برای استمرار سفر اربعین به صورت سالیانه داشته باشیم... مسئولان هم باید به این به عنوان یک جریان مستمر نگاه کنند. اگر می خواهند اتوبان بکشند، اگر می خواهند پلی بزنند... نکته دوم اینکه سفر اربعین یک موج تبلیغاتی نیست که فروکش کند. یا یک هیجان معنوی نبوده که بعداً فروکش کند. یک بیداری است. بیداری هم تقریباً محال است تبدیل به تاریکی و خاموشی شود... الان دیگر بچه های ما هم خبر دارند، نسل آینده کم کم دارد متوجه مسائل می شود و الان دوران کودکی را سپری می کند، خیلی چیزها از فلسفه زیارت اربعین و شهادت امام حسین (ع) می فهمند. ممکن است ما در بخش های دیگری از دین یک موجی از گرایش مردم را داشته باشیم، بعد فروکش کند، ولی درباره گرایش نسبت به اباعبدالله الحسین (ع) هیچ وقت تاریخ نشان نداده که گرایشی افزایش پیدا کند و بعد کاهش پیدا کند...

برنامه ریزی های محتوایی و اجرایی برای این سفر باید خیلی بیشتر از این باشد که هست... تنوع افرادی که در پیاده روی اربعین شرکت می کنند بسیار زیاد است... سلیقه ها هم متفاوت است. این از عجایب اباعبدالله (ع) است که این سلاقی مختلف را چگونه دور خودش جذب می کند! آدم آنجا می بیند اربعین در حصار طبقه خاصی نیست. روستایی و شهری و پاسواد و بی سواد هیچ فرقی با هم ندارند. از نظر سیاسی هیچ تفاوتی نیست. اربعین برای بشریت است. چیزی شبیه صحرای محشر است. شما در آن مجموعه گم می شوید... نکته دیگر در مورد سفر اربعین این است که بعضی ها خیلی خوب از این سفر استفاده می کنند. حال معنوی خوبی دارند. لیخندشان برای دیگران رایگان است اما اشک و سوز و مناجات درونی شان ترک نمی شود. در تمام سفر در حال عبادت هستند.

نکته بعدی بالا رفتن سطح تعامل بین ایرانی ها و عراقی ها است. این خیلی اهمیت دارد. نزد پروردگار خیلی ارزش دارد. این دو گروه که یک گروه می شوند، مثل قطرات آب که به هم جذب می شوند این دو گروه به هم بیشتر پیوند می خورند. آخرین نکته هم اینکه آنهایی که به صورت هیئتی سفر می کنند استفاده بیشتری می کنند... هیئت ها سفر اربعین را جزو یکی از برنامه های شان قرار بدهند. این جمع بودن خیلی کارها را تسهیل می کند...

مروری بر چرایی و فرجام قیام نوه سیدالشهدا (ع)

شهادت زید بن علی (علیه السلام)؛ تکرار مظلومیت فرزندان امیرمؤمنان (علیه السلام)

مورخان می گویند ۵۰ هزار نفر از اهالی کوفه به زید بن علی (ع) بیعت کردند و حتی ابوحنیفه پیشوای مذهب حنفی نیز با قیام وی همراهی کرد و به همین خاطر به زندان افتاد و در همان زندان نیز درگذشت. اما کوفیان باز هم روش گذشته را در پیش گرفتند؛ بلذری در کتاب «انساب الاشراف» می نویسد از آن ۵۰ هزار نفر تنها ۳۰۰ نفر به یاری زید آمدند و او با وجود کمی نفرات و با تأسی به قیام جدش، اباعبدالله (ع) در برابر سیل دشمنان ایستاد. یاران زید مردانه جنگیدند، اما به جز هشت نفر، همه به شهادت رسیدند. افراد باقیمانده، پیکر نیمه جان زید را از محرکه بیرون آوردند. او در لحظات پایان حیات وصیت کرد پیکرش را در وسط نهری به خاک بسپارند تا مخفی بماند و آن هشت نفر چنین کردند؛ اما باز یکی از افراد، یکی از آن کوفیان، خیانت کرد و محل

او نیز به دستور امام (ع) گردن نهاد؛ تا اینکه پیشوای پنجم شیعیان به شهادت رسید و پس از ایشان، امام صادق (ع) بار هدایت امت را به دوش گرفت. زید چند بار به دیدار برادرزاده گرامی اش رفت و از امام (ع) خواست اجازه قیام دهد. آن حضرت نیز عمویش را به بردباری دعوت می کرد تا اینکه یک بار پس از مشاهده دلنگی زید و شوق او برای قیام در برابر امویان فرمود: «موجان! اگر دوست داری که همان شخص به دار آویخته در گناسه کوفه باشی، راه همین است». زید راه شهادت را انتخاب کرد و تصمیم گرفت برای آغاز قیام به کوفه سفر کند. نقل است وقتی برای خداحافظی به محضر امام صادق (ع) مشرف شد، امام (ع) هنگام بدرقه وی فرمود: «وای بر کسی که ندای او را بشنود و به یاری اش نشتابد».

بیداد و ظلم جانکاه امویان برای زید قابل تحمل نبود. او چند بار به محضر برادر بزرگوارش، امام محمد باقر (ع) مشرف شد و از آن حضرت اجازه خروج و قیام خواست اما امام (ع) با توجه به اوضاع زمانه و ضرورت بردباری برای حفظ شیعه و ایجاد فضای لازم برای انتشار معارف اهل بیت (ع)، زید را از قیام بازداشت.

این کوفیان غدار

دفن پیکر زید را در ازای دریافت پول فاش کرد. حاکم اموی کوفه جسد زید را از آرامگاهش بیرون آورد، سر او را برای هشام بن عبدالملک فرستاد و پیکرش را بر دروازه گناسه کوفه به دار آویخت تا نمادی از مظلومیت فرزندان امیرمؤمنان (ع) و ضرب المثلی برای خیانت پیشگی کوفیان باشد.

کوفیان که سابقه ای بلندبالا در خیانت و بدعهدی داشتند، این بار نیز دست بیعت به سوی زیدبن علی (ع) دراز کردند. او با اینکه می دانست کوفه چگونه شهری است، اما برای اقامه قیام و مبارزه با ظلم امویان، ناچار دعوت آن ها را پذیرفت.

محمدحسین نیکبخت

ما خراسانی ها و به ویژه اهالی مشهد، شاید ناخواسته و نادانسته با زید بن علی بن حسین (ع) آشنایی داریم؛ در فاصله حدوداً ۵۰ کیلومتری مشهد، زیارتگاهی منسوب به فرزند وی وجود دارد؛ آرامگاه یحیی بن زید در میامی که سالانه میزبان زائران پرشماری است و یکی از اماکن زیارتی مهم این منطقه محسوب می شود. با وجود این خیلی از ما قصه غمبار زید و فرجام غم انگیز قیام او را نمی دانیم. بسیاری از علمای برجسته ما مانند مرحوم آیت الله العظمی خویی، فرزند امام زین العابدین (ع) را از شیعیان راستین و قیام وی را با اجازه امام زمانش، حضرت جعفر بن محمد صادق (ع) می دانند. زید از قاریان برجسته قرآن بود و در قرائت سبکی خاص داشت. او حدود ۲۰ سال پس از واقعه عاشورا در سال ۸۰ قمری متولد شد و در محضر پدرش امام سجاد (ع)، برادرش امام باقر (ع) و برادرزاده اش امام صادق (ع) به فراگیری علوم دینی به ویژه علم حدیث پرداخت. زید را از افراد زاهد و اهل عبادت دوران خودش دانسته اند. با این حال او در برابر ظلم اهل سگوت نبود و برای قیام در برابر ستمگری امویان، بی تابی می کرد؛ به خصوص اگر کسی به ساحت قدسی برادر و برادرزاده بزرگوارش جسارتی می ورزید، سگوت را جایز نمی دانست. نقل است که یک بار وقتی هشام بن عبدالملک، خلیفه اموی، او را احضار کرده بود، در مقابل زید به وجود مقدس امام باقر (ع) جسارتی کرد؛ زید بلافاصله خلیفه اموی را مورد شتمات قرار داد و او را از دین خارج دانست؛ به همین دلیل هشام مخفیانه به والی کوفه دستور داد تا هر چه زودتر زید را ترور کند و به شهادت برساند، اما پسر امام سجاد (ع) از ماجرا مطلع شد و به مدینه رفت.

دریافت اجازه قیام

بیداد و ظلم جانکاه امویان برای زید قابل تحمل نبود. او چند بار به محضر برادر بزرگوارش، امام محمد باقر (ع) مشرف شد و از آن حضرت اجازه خروج و قیام خواست اما امام (ع) با توجه به اوضاع زمانه و ضرورت بردباری برای حفظ شیعه و ایجاد فضای لازم برای انتشار معارف اهل بیت (ع)، زید را از قیام بازداشت و

زندگی مان خراب نشود، اجاره، دانشگاه، خورد و خوراک، اقساط ماشین... حالا باید ببینم کارت من خالی کرده. تمام هم و غمش قرض گرفتن و مواد کشیدنه... به کجا شکایت کنم؟ خوب که نگاه می کنم می بینم قاعده رفتاری همسران عاشق قدرقدر یکسان است. از خود گذشته گی شان. پایمردی شان. شکیبایی شان. می بینم زن گریان با ارفاق سی سال دارد اما این قدر با جنم و صبور و سرد و گرم چشیده رفتار می کند که بیننده وامی ماند. می بینم توی این اوضاع اقتصادی گران و بازار داغ

می تونم شما رو برسونم به کجا! خدا را شکر می کنم برای وجود بانوی خیررسان. دیگر به این سن می دانم توی هر خیابان یک فرشته نجات وجود ندارد. می دانم گاهی بین کلیدها و قفل های زندگی فرسنگ ها فاصله هست از هم. عابربانک مشتری ندارد. نگاه می کنم به کارت می که توی دستم مانده. یاد خانجانی بیچارگی و بی کسی، پادو بودم تو بازار... فقط گفتم که بدونی سختی مال همه است. حالا بگو ماشین ات کجاست عزیزم؟ بیا من مسافر برسون تا یک جای، ببینم من هم

